

Возняк Ореста Тарасівна
Кандидат філософських наук,
доцент кафедри релігієзнавства, теології та культурології
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника м. Івано-Франківськ

ДІАЛОГІЧНИЙ ВИМІР ПРАВОСЛАВНОГО БОГОСЛОВ'Я

1. Для виразу релігійних феноменів адекватною бачиться діалогічна форма думки, що долає класичну раціональність Нового часу і спирається на рефлексію нового типу, де Інший сприймається як Ти, причому і не як віддзеркалення та двійництво, і не як розгортання себе як Іншого. Багатовимірне та багатоаспектне осмислення поняття спілкування як такого, що містить онтологічні конотації, бачиться узгодженим з християнським поняттям причастя.

2. Оскільки діалогічна філософія розсуває межі людського досвіду, це є важливим для осмислення людського буття не у самодостатньо-автономному, ізольовано-самотньому існуванні, але як просякненого взаємозалежністю і глибинною співпречетністю усього, яким є біблійний світ Творця і творіння, що і характерне для християнства.

3. Розгляд богопізнання у православному богослов'ї розкривається при залученні поняття спілкування, яке окреслює саму суть богослов'я, є основним структуростворюючим принципом – думка розгортається як звернення до Бога і спирається на Божественне Одкровення. Будь-яке пізнання, і богословське у тому числі, своєю умовою має внутрішній зв'язок з предметом пізнання і це висуває у якості первинної вимоги присутність Бога у досвіді особистісної зустрічі. Цей аспект дозволяє говорити про спорідненість філософського та богословського підходів у вивченні релігійних проблем: предмет висвітлюється зсередини, що філософія робить теоретико-рефлексивним входженням у глибинні зв'язки та структури релігійних феноменів, які можуть бути «видимі» для раціонально-логічного осмислення; богослов'я – через внутрішньою причетністю до істин християнської віри і містичною діалогічною залученістю до того, що є основним для пошуку – до особистісного Бога.

4. Шлях, на якому людина здатна здійснити неурізане динамічне (з постійним трансцендуванням) буття, осмислюється у Православ'ї як теозис, який демонструє свою діалогічну природу – суттю його є відновлення Бого-людського спілкування, що приводить до реалізації людського призначення, повернення втраченої єдності Творця і створеного. Причому суттєвим моментом встановлення Бого-людського спілкування є збереження божественної трансцендентності, підкресленої екзистенціальною ситуацією

“невідомого відання” та розрізненням природи та енергій, чому у діалогічній філософії відповідає несиметричність спілкування, вихід назустріч без очікування взаємності. Зразкову формулу для висловлення з’єднуючої дистанції як умови автентичності сприймання «інакшості» та «Іншого» надає проведене Григорієм Паламою розрізнення сутності та енергій Божих при збереженні їх єдності.

5. «Невідоме відання» тлумачиться як екзистенціальне пізнання і означає вимогу не заміщувати духовної реальності зустрічі з Богом інтелектуальними поняттями, які обов’язково будуть при словесному вираженні, але вони мають виводити за межі теоретичного дискурсу. Справа не у вибудовуванні деякої грандіозної богословської «суми», але у самому житті християнина, яке є досвідним здійсненням догматики, що усуває як психологічне розуміння досвіду, так і визнання містики як призначеної небагатьом.

9. Теозис як реалізація Бого-спілкувальної природи людського буття підводить до розгляду форм релігійного життя, онтологічне підґрунтя яких задане тріадологічними та христологічними догматами. Аналітика розуміння Євхаристії у православному богослов’ї XX століття виявляє відмінність її від ритуально-обрядового життя: для Таїнства як реального, а не образно-метафоричного залучення до Бога, характерний онтологічний символізм – для символу у церковно-святоотцівському смислі притаманна здатність являти і передавати «інше» саме як «інше», видиме невидимого як невидимого, знання про непізнаване як про непізнаване, присутність майбутнього як майбутнього. Символ у такому разі – це засіб пізнання того, що не може бути пізнане інакше, бо пізнання тут залежить від живої зустрічі і входження у те одкровення реальності.

Чернышов Виктор Владимирович

Кандидат философских наук,

доцент кафедры философии и социально-политических дисциплин

Полтавского национального технического университета

имени Юрия Кондратюка

ФИЛОСОФСКАЯ ЭКСПЛИКАЦИЯ: ОТ МЫСЛИ К СЛОВУ И ОТ СЛОВА К МОЛЧАНИЮ

Когда-то, Людвиг Витгенштейн избрал эпиграфом к своему *Логико-философскому трактату* слова Фердинанда Кюрнбергера о том, что «*все то, что известно, а не просто слышится шумом и звоном, можно сказать в трех словах*». Этот эпиграф, по сути, даже не эпиграф, а именно девиз – «Motto», что было обозначено уже и самим автором трактата. Завершая же свой «Логико-